

TÖÖLISTE HÄÄLE

JAANUAR — VEEBRUAR 1934

E. TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU JA TÖÖLISNÕUKOGUDE HÄÄLEKANDJA

Pärast lahinguid Austrias.

E. Joonas.

„Austria paljukiidetud töölistikumine ja ta ülistatud organisatsiooniline tugevus ning mehisis neil päevil osutusid savijalgul seisvaiks“ — nii laskis austria asekanter Fey 13. veebruaril ametlikult teatada, kui olid juba kaks päeva kestnud lahingud tööliste vabariikliku kaitseliidu ja kolme liiki valitsusvägede vahel kogu Austrias.

Reedel, 16. veebruaril oma mõttekaaslaste matusel austria (itaaliaaadiiliste) fashistide juht vürst Starhemberg ütles aga samast vabariiklikust kaitseliidust: „Nüüd on lahingud läbi ja meie oleme võitjad. Tunnistame avameelselt: tööliste vägi võitles surmapõlgavalt, ta oli vääriiline vastane meile. Õigupoolest meie ei peaks sotsiaaldemokraatide juhte ülespooma, vaid nende vaprust arvestades — neid mahalaskma!“

Kodanlis-kapitalistlik ajakirjandus aga katsub tagant järgi süüdistada töölisorganisatsioonide juhtivaid asutusi kergemeelsuses ja määgimises hukade eluga, kuna fashistlikud lehed kõnelevad tööliste „mässust“ ja „rüüripöörde katsest“.

Mis oli siis tõelikult see, mis tuli toime Austrias 12.—15. veebruarini?

Oli see kergemeelne avantüristlik võimuvallutamise aktsioon või lihtsalt katse teha revolutsiooni komando järgi?

Ei, midagi sellesarnast! Veebruari algpäävadeks oli Austrias kujunenud olukord niisuguseks, et Dollfussi valitsus asus fashistliku heimvehri abil järk-järgult likvideerima veel alles jäänud demokraatlikke asutusi, päevakorral oli uue põhiseaduse maksmapanek, millega

ametlikult pidi seatama sisse fashistlik diktaator ja vägivaldaga võetama Viini linnavalitsus tööliste esindajatelt. 8-1 veebruaril otsustas aga valitsus lähemal päevil sulgeda kõik vaba-ametiühingud ja ka sotsiaaldemokraatliku partei.

Töölistel jäi üle kaks teed: kas vaikselt alistuda pealetungivale fashismile ja lasta ühehoobiga hävitada organisatsioonide aastakümnetepikkuse töö viil, või kaitssta end kõikide käepärast olevate abinõudega. Esimesel juhul oli hukkumine möödapääsematu; teisel juhul võis loota saavutada ka võitu. Töölisorganisatsioonide juhatused oleksid toimunud äraandjatena, kui nad poleks läinud teist teed. Seda enam, et nad olid loonud tugeva, 60.000-mehelise sõjariistus vabariikliku kaitseliidu, kes lootuste kohaselt võis avaldada tugevat vastupanu valitsuse vägedele ja soodsatel tingimustel aidata töölisorganisatsioone võidule. — Neil kaalutlustel otsustati alata võitlust.

Milliseid sihte taotlesid töölisorganisatsioonid?

Nende esimeseks nõudmiseks oli — ohjeldatagu heimvehri omavoli; edasi: jäetagu kõrvale põhiseaduse muutmine niisugusel määsulisel teel, nagu seda septses valitsus ühes heimvehri ja tunnustatagu senist demokraatlikku põhiseaduslikku korda; kindlustatagu senised rahva õigused ning vabadused, nagu ühine-mise, sõna, trüki, koosolekute vabadused ja üldine valimisõigus; ärgu tikutagu vägivaldselt kallale Viini omavalitsusele, kus rahva enamusega valitud sotsialistlik linnavolikogu.

Muid sihte töölisorganisatsioonidel ei olnud. Kas tohib siis nüüd töölisorganisatsioone süüdistada meeletus määsus, või võimuhaaramise

katses? Nemad ju kaitsesid ainult maksvat seaduslikku korda, nemad olid väljas demokraatliku vabariigi eest, kuna valitsus ise oli muutunud fashistlikkude mässumeeste tööriistaks. Tahetakse kedagi mässamises ja seadusevastases tegevuses süüdistada, siis küll heimvehri ja Dollfussi ennast.

Nagu varem tähendatud, töölisorganisatsioonid ei alanud võitlust ka lausa hea õne peale, vaid neil oli küllaldaselt põhjust lootsa saavutada võitu. Kui aga siiski nad lõpuks löödi puruks, ega sellepärast meie tohi neile heita ette mängimist tööliste eluga. Kogu võitluskäiku juhtinud dr. Julius Deutsch võtab kaotuse põhjused kolmes punktis kokku:

1) Üldstreik ei olnud täielik, sest jäid eemale suured raudteelaste ja telegraafi-telefoniteenijate grupid, kes enne nõus olid üldstreigiga liituma; sellega võimaldati valitsusel hoida alles side kõikide võimu-tsentrumite vahel kogu riigis: telefoni-telegraafi teel tehti korraldusi vägede (Bundeswehri, shandarmeeria ja Heimwehri rügementide) ümberpaigutamiseks ühest kohast teise, ja tegevusse jäanud raudtee kaudu teostatigi nende vägede transport.

2) Tänu Heimwehri mobilisatsioonile Viinis hoiti ära Viini garnisonis Bundeswehri üksuste ületulek vabariikliku kaitseliidu poole, milleks varem oli tehtud ettevalmistusi.

3) Rahva laialine hulk Viinis tundis küll elavalt kaasa töölilise võitlusele, kuid oli äraootaval seisukohal ja ei võtnud aktiivselt võitluskäigust osa.

Need olid asjaolud, mida ei võinud, ei saanud võitluse algatada näha ette. Poleks mitte raudteelased ja telefoni-telegraafi teenijad oma teiste kutsete seltsimehi äraannud, poleks nad streigist jäänud eemale, — kes teab — kogu võitluse käik oleks võinud võtta teise päärde. . . Aga nii on ju igas relvastatud võitluses: ei oleks maailmasõjas Saksamaa ka mitte kaotanud, kui ta oleks suutnud näha ette kõiki põhjusi, mis tühistasid ta võidulootused. . . Mida kõnelda siis veel tööliste eraorganisatsioonist, kel tuli astuda välja riigi moodsalt relvastatud vägede vastu!

Ei, Austria töölisorganisatsioon ei seisnud savijalul, ta vägi ei koosnenud argpüksidest. Suurima aukartuse ja imetlusega jälgis kogu maailm — tööliskond, aga ka kõikide maade kodanlus — seda suurvõitlust, mida Austria töölisorganisatsioonid nelja päeva kestes kõige halvemates tingimustes pidasid oma ülekaaluka verivaenlase vastu. See oli proletaarilise mehise, teadliku töölise ohvrimeelsuse, ustava võitleja surmapõlguse eeskuju, mida ilagil ühe rahva vabadusvõitlejad annud. Seista barrikaadil kuni on kuulide läbi langenud viimane mees, olla majas ja kaitsta püssiga seda maja kahurtule all, kuni kogu hoone kokku varisemas — aga mitte alla anda, juhtida salka lahingus, kuni otsas kogu laskehoon ja siis saata veel elavad võitluskaaslased

ettevalmistatud teed mööda põgenema ning lasta omale pähe revolvrissse jäänud viimane kuul — nõnda toimivad ikkagi ainult tõelikud kangelased. Aga niisuguseid oli Viini ja kogu Austria tööliste vabariiklikus kaitseliidus paljuid-paljuid. . . Niisugused tööliskihid ja seesugused töölisorganisatsioonid, kelle ridades leidub kümneid tuhandeid Münchenreiteri, Veisseli, dr. Julius Deutschi ja Otto Baueri taolisi võitlejaid, ei ole võidetavad. Neid võib veriselt suruda ajutiselt alla, nende ülesehitatud töövilja võib purustada kahuritega, neid võib ajada maalt välja või heita aastakümneteks vanglatesse, aga tappa vaimu, tappa aateid, mida see klass tuhandeid vereohvreid tuues on kaitsnud, seda ei saa, see käib üle jõu nii Dollfussil kui Starhembergil ja Feyl. See käib üle jõu igal iganenud kapitalistliku korra kaitsjal, ükskõik mis nime või poliitilist silti ta ei kannaks. On vaja aega ja ainult aega, et uus, ajalugu määrav jõud — proletariaat kõikjal suudaks oma veel uinuvaid ja eksiteel uita-vaid jõudusid koondada sotsialistliku aate ümber.

Viini ja kogu Austria proletariaadi lahingud seks korraks on kaotatud. . . Valust tuikavate südametega mälestame seal langenuid. Kuid kõik meie — nii siin Eestis, kui igas teises riigis tundsime ometi, et kahurite mürin Viinis, see suur Austria töölisliikumise tragöödia leiab elavat vastukaja kogu maailma proletariaadi ridades. Ta kinnitas igas aktiivse töölisliikumise tegelase hingés tahet olla valmis otsustavateks tegudeks, ta sundis ükskõikset töölisulka kuulutama ja järelemõtleva, et see mis Austrias sünnib, ei ole ometi mitte naljategemine, et seal kõneldakse rahva ja klassi õiguste üle püssi- ja kahuritorude suu läbi, et ei olegi teist teed oma klassi vabaduste ja õiguste kaitsmaks, kui ainult võitlevate klassiorganisatsioonide te.

Võib olla nii paljud meiegi töölisklassi eba-teadlikust osast, kes valmis olid kapitalistliku valmistussüsteemi kriisi viletsuspäevade mõjul otsima arstirohtu kõige mustasajalisemalt vabs-fashistlikult liikumiselt, Viini lahingukära mõjutusel leiavad õige tee — tagasi töölisklassi organisatsioonide juure.

Raovusvahelise Ametiühingute Liidu ja Sotsialistliku Töölisinternatsionaali iganädalased bulletäänid kõnelevad küll sellest, et ei leidu ühtki maad ega ühtki töölisorganisatsioonide keskust, mida poleks haaranud Austria tööliskonna heroiline võitlus. Dollfussi valitsusele saadetud protestiavaldustest kõlab kõikjal läbi ühistunne Austria võitleva tööliskonnaga ja ka talle omal maal „kõnelda austrialaste moodi“.

Nõnda võib meie päevil, mil lautab end reaktsioon rahvusvahelises ulatuses, Austria sündmustel olla murranguline tähtsus. Kui ajaloolased ei saa salata Pariisi kommuuni määratumat mõju Euroopa ühiskondliku mõtte edaspidisele arengule, siis seda suuremal määral peaksid mõjutama Austria lahingud kogu maailma töölisliikumist.

Kapitalide väljaveo küsimuse käigust.

Kuna kapitalide väljaveo küsimus on seisnud juba pikemat aega teravalt päevakorral ja töölisühingute keskliidu poolt on korduvalt nõutud kapitalide tõkestamist ja selleks sisulise tööstuse kontrolli maksmapanemist, siis esitas valitsus riigikogule „Kapitalide väljaveo tõkestamise, nende Eestis toomise ja Eesti rahvamajandusele kindlustamise seaduse“, mis võeti riigikogu poolt vastu 21. dets. 1933. a.

Seaduse sisu on lühidalt järgmine:

§ 1. Vabariigi valitsusel on õigus anda määrusi kapitalide Eestist väljaviimise tõkestamiseks ja Eesti kodanikkude välismaal asuvate kapitalide tagasitoomiseks. Selleks valitsus võib:

a) keelata kapitalide väljaviimist ja tehinguid, mille tagajärjel võivad tekkida kohustused välismaale;

b) nõuda ettevõtelt andmeid väliskapitalide kohta.

§ 2. Süüdlasi seaduse vastu eksimises karistatakse

a) parandusmajaga mitte üle kolme aasta;

b) välismaale viidud kapitali riigistamisega.

Selle seaduse põhjal majandusminister avaldas määruse (R. T. nr. 10 — 1934. a.), milles nõuab, et kõik suuremad ettevõtted esitaksid hiljemalt 25. veebr. s. a. andmed:

1) Ettevõtte kohustuste ja varade kohta välismaal.

2) Nende kohustuste tekkimise kohta.

3) Kohustuste % ja tingimused.

Teadaandmisele ei kuulu summad alla 5000 krooni. Majandusministril on õigus ettevõtteid teadete andmisest vabastada, samuti nõuda täiendavaid teateid ja andmeid selle koh-

ta, mis tingimustel ettevõtte on ostanud välismaalt tooraineid ja müünud sinna oma tooteid.

*

Kui sellele lisaks tuletame meelde, et majandusminister oma eelarve kõnes avalikult tunnistas, et välja on viidud otse hiigla kapitalid, siis näeme, et Töölisühingute Keskliidu algatus tabas küllalt elulist küsimust ja et nüüd ka kodanlus ise ei julge seda enam eitada.

Ruumipuuduse tõttu meie ei saa tänases numbris pikemalt selle küsimuse juures peatuda. Teeme seda edaspidi. Käesolevas määrgime vaid vabariigi valitsuse poolt astunud sammude puudulikkuse ja poolikuse.

Astutud sammude suuremaks puuduseks on:

1. Seadus annab valitsusele ainult õiguse võidelda kapitalide väljaveo vastu. Peaks aga selle vastu valitsust selleks otsekohe kohustama, ilma mingisuguseid erandeid lubamata.

2. Teadete andmine on jäetud ettevõtjate endi asjaks. Lapselegi on selge, et ettevõtja, kes on sihilikult, sageli seadusevastaselt oma kapitali välismaale viinud, ei tule sellest aru andma majandusministri palve tõttu, sest ministril pole õigust isegi kahtluse korral ettevõtja poolt antud andmeid kontrollida.

On korduvalt rõhutatud, et kapitalide väljaveo tõkestamist ei saa teostada ilma riikliku tööstuse kontrollita. Tuletame seda siinkohal veel kord meelde.

Jääme huviga ootama, missuguseid andmeid majandusminister ettevõtelt saab. Väga suured need summad vististi küll ei ole.

Kapitalide väljaveo tegelikuks tõkestamiseks ja varem väljaviidud kapitalide tagasitoomiseks kavatseb Töölisühingute Keskliit astuda ligemal ajal uusi samme.

Kus on pääsetee?

Selles numbris on toodud artikkel, mis käsitleb tööstuse kontrolli ja kapitalide väljavoolu küsimusi.

Need küsimused on tööliste elulise tähtsusega. Seni kui pole sisseseatud tööstuste tegevuse järelevalve ning pole tõkestatud kapitalide väljavedu, ei ole lootust tööstuse tervenemiseks ning arenguks, palgataseme tarvilikuks tõstmiseks, tööpuuduse kaotamiseks.

Kuid mitte ainult tööliskond, vaid rahva laiad massid, rahva suur enamuse on asjast huvitatud, — sest senise olukorra tagajärg on kogu rahvamajanduse verevaesus, terve rahva kitsikus. Põllumehel puudub vajalik siseturg; tarvitajat rõhuvad tollidega üleskrivitud hinnad.

Torkab aga silma, et rahva enamuse selge tahte kiuste asi ei taha liikuda. Kapitalide väljavoolu tõkestamise alal anti valitsusele volitusi rohkem kui aastase hilineumusega, ning tööstuskontrolli alal ei ole seni midagi konkreetset tehtud. Millest see tuleb?

Kõigepealt oli siin kodanlusele suureks ka-

suks põhiseaduse muutmine. Rahva tähelepanu oli tema hädade õigest põhjusest kõrvale juhitud, riigikogu peale veeretati suur töökoorem uute valimis- ja valitsemiseaduste väljatöötamisel, — aeg aina läheb, ning uued rahvaast väljapigistatud miljonid valguvad vist ikka veel välismaale.

Selles ei ole ka midagi uut, et kodanlised erakonnad ei alistu rahva enamuse tahte. Kõikidel on meeles, milliste juriidiliste nõksudega mattis kodanlus mõisnikkudele tasumaksimise vastase eelõu.

Millele siis loota, — nüüd, kus veel kõige lisaks tänu uuele põhiseadusele langeb riigikogu tähtsus ning ühes sellega tõuseb kaubandustööstuskoja mõju?

Tööliste hulgast on neid, kes ootavad päästmist vabsidelt. Lubadustega ei ole vabsid kitsid ja nii mõnigi mõtleb, et enamuse saamise puhul nad võiksid ehk need lubadused täita.

Kuid need töölisel, kes nii mõtlevad, unustavad ära, et tööliskonna seisukorda paranda-

da, tööliste nõudmisi läbi suruda võib ainult tööliiskond ise.

Fašistliku partei liikmekaart taskus, võib mõni naiivne inimene uskuda, et ka tema on nüüd rahva saatuse kaasotsustaja. Tegelikult on fašistlikus parteis maksev sama kodanluse diktatuur, mida nemad kavatsevad maksuma panna terves riigis.

Kodanlus — olgu ta demokraatlik või fašistlik — ei anna töölistele midagi, kui ta ei ole selleks sunnitud. Teda ei saa selleks sundida, kui töölisel ei ole koondatud.

Ei ole kahtlust, et tööliiskond taipab seda õige pea.

Tööliste koondumine oma ametiühingute ümber peab just nüüd hoogu võtma.

Sest — mida vähem on parlamendi mõju,

seada rohkem tuleb rõhku panna tööliste organiseerimisele.

Organiseeritud tööliiskond seljataga, võib töölisesindus parlamendis edukalt võidelda tööliishuvid eest ka uue põhiseaduse juures.

Sest põhiseaduse paragrahvid ei ole iseenesest tähtsad — tähtis on reaalsete jõuvahekorade kujunemine.

Ja kui töölistel on küllalt teadlikkust ja meelegindlust, küllalt julgust ning vastupidavust, siis osutub organiseeritud tööliiskond rahva vaesema enamuse juhiks võitluses tema elu parandamise eest ning senise väljakurnamise vastu.

Tööstuse kontroll ja kapitalide väljaveo tõkestamine on esimesed tähised sellel teel.

A. Renning.

Levitage „Tööliste Häält“.

E. T. Keskliidu ja töölisvanemate ajakiri „Tööliste Hääl“ on ilmunud pikemat aega. Ajakiri on tähtsal määral soodustanud ametiühingulist tööd. Keskliidu juhatus on leidnud võimalusi jätkata „Tööliste Hääle“ väljaandmist ka käesoleval aastal. Kuid rahalistel põhjustel on tulnud ajakirja veidi vähendada. Tellimishinnaks on: aastas 60 senti, poolaastas 30 senti ja üksiknumber 5 senti. Hinna poolest on ajakiri kättesaadav igale töölisel.

AMETIÜHINGUTEL JA TÖÖLISVANEMATEL TULEB „TÖÖLISTE HÄÄLE“ LEVITAMISEKS:

1. Tellida ajakiri organisatsiooni kulul

kõigile liikmetele, nagu seda varemalt teinud mitmed ametiühingud. See küsimus võtta lähemal peakoosolekul otsustamisele.

2. Korraldada töökohtadel tellimiste vastuvõtmist.

3. Saata „Tööliste Hääle“ kaastööd tööoludest ja organisatsioonide tegevusest.

Keskliidu juhatus loodab, et kõik ametiühingud, töölisvanemad ja teadlikud tööliselased asuvad täie jõuga levitama „Tööliste Häält“. Seeläbi viime vabaametiühingulise liikumise põhimõtted laiadesse tööliishulkadesse.

Keskliidu sekretär.

Soome ametiühingud 1932. a.

Soome Ametiühingute Keskliitu kuuluvate organisatsioonide tööd on tunduvalt mõjutanud raske kriisi ja tööpuuduse aeg. Aasta lõpul oli soome keskliidul 18.930 liiget. Suurim liitudest oli trükitööliste liit 3.311 liikmega, metallitööliste liidul 3.002 liiget ja äriteenijate liidul 2.185 liiget. 15 soome keskliitu kuuluvast ametiühingulisest tööstusharu liidust lõppes 8 liidu tegevus puudujäägiga. Suuremad väljaminekud on olnud trükitööliste liidul — 647.718,5 Smk. — tulud 615.827,79 Smk. Metallitööliste liidul 384.952,05 Smk. ja tulud 476.861,70 Smk. ja tööliste liidul 227.7821,25 Smk., tulusid 258.695,15 Smk. Liitudest oli kokku varandust 3.764.990,24 Smk. ja võlgu 1.366.394,85 Smk., nii et puhast varandust oli kokku 2.504.809,99 Smk.

1932. a. maksid liidud 1.245.213,30 Smk. mitmesuguseid toetusi oma liigetele ja see jagunes järgmiselt: tööpuuduse toetuseks 776.493,70 Smk., haigustoetuseks 350.153 Smk., matusetootuseks 98.300 Smk., reisuabiks 4.345 Smk., juriidiliseks toetuseks 6.596 Smk., töövõitluste toetuseks 5.510 Smk. ja muid toetusi 3.809,85 Smk. 1930. a. sügisest alates

kuni 1932. a. lõpuni on S. A. K.-liidud maksnud 3.410.964,60 Smk. toetusi.

Liitude kogu sissetulekud 1932. a. olid 2.635.951,53 Smk. ja väljaminekud 2.426.078,45 Smk.

Möödunud aasta lõpul oli S. A. K.-liidud maksmas 49 kollektiivlepingut, mille alla kuulusid 10.181 töölise, kellest 5.198 oli organiseerunud ning 220 töödandjat.

Trükitöölistel on ülemaaline kollektiivleping 5.477 töölise kohta, kellest 3.311 on organiseerunud.

Töölisliidul on 12 kol.-lepingut 675 töölisel, kellest 288 organiseerunud, elutarbete tööliste liidul 10 kol.-lepingut 1423 tööliste kohta — organiseerunud 476, omavalitsusteenijate liidul on 5 kol.-lepingut 380 tööliste kohta — organiseerunud 167. Ehitustööliste liidul on 6 kol.-lepingut 372 töölisel, kellest 169 organiseerunud, puutööliste liidul on 1 leping 40 töölisel, 10 organiseerunud ja äriteenijate liidul on 14 kol.-lepingut 1734 töölisel, kellest 722 organiseerunud.

Eeltoodud arvudest nähtub, et kollektiivlepingut on suutnud sõlmida need töölisel, kes on omas tööharus 30—60% organiseerunud ametiühinguisse.

Roosevelti kava ja ametiühingud.

Kas Ameerika fašism tõstab pead?

Põhja-Ameerika Ühendriigid on alustanud oma majandust päästma seni tundmatute meetoditega. Ameerika kapitalism koos president Roosevelti pani maksma uued erakorralised seadused, mille alusel senised tööstuskuningad sunnitakse koos töötama töölisklassiga. Maal, kus töölisliikumine ei osutu küllalt eluvõimeliseks, hakkavad ametiühingud koos tööstusmagnaatidega kriisi lahendama. Sedamööda on Ameerika ametiühingute liit (American Federation of Labour) tunnustust leidnud kapitalismi silmis.

Seda muidugi ei tehtud kerge südamega, sest jänkidele oli see meetod võõras. President Roosevelti poolt ellukutsutud sellekohase kolleegiumi (National Recovery Administration) liige Donald R. Richberg iseloomustab küllalt selgelt tekkinud olukordi: „Saabus päev, milal mitte üksi meie sotsiaalmajanduse süsteemi kestvus, vaid isegi meie riigi iseseisvus hädahohus oli, mis tingis vahenditult aktsiooni depressiooni võitmiseks, et ära hoida majanduslikku kokkuvarisemist ja poliitilist segadust.“

Vastava seaduse elluviija kindral Johnson hoiatas tõsiselt lühinägelikke kapitaliste selle kava elluviimisel takistusi tegemast palkade kõrgendamisele, mis seaduse järgi paratamata pidi sündima. Muidugi, ei saa siin sugugi kõnelda mingist riigisotsialismist, vaid ainult riigi eestkostja osasse asumisest kapitalismi päästmiseks, milline aktsioon kohe lõpetatakse, kui kapitalism end jälle jalul tunneb. Seetõttu, kui arvata, et ametiühingud on praegu tunnustust leidnud, siis on see tingitud ainult kapitalismi nõrkusest. Ei või aga sugugi öelda, et president Roosevelt salliks nende võimu sel korral, kui juba majanduselu on stabiliseerunud. Omades diktaatorlikud volitused, surub ta ametiühingud jälle endisesse olekusse. Sest ei pea unustama, et ametiühingute võimu kasv praeguses olukorras on tingitud mitte nende tugevuse või liikmeskonna suurenemise tõttu, vaid tänu ainult hädahoitule momendile.

Millised on siis ametiühingute hüved praeguses olukorras, millest edaspidi võidakse enda mõju suurendamiseks kasu saada? Seadus esmakordselt tunnustab tööliste õigust luua oma organisatsioone. Seaduse tähelepanuvääriv koht on selles, et ettevõtjatel keelatakse töölisi sundida astuma liikmeks „kollastesse“ ametiühingutesse. Kuid targu ei keelata „kollaste“ ametiühingute olemasolu.

Seetõttu on ametiühingute liigete kasv võtnud ennenägematu ulatuse. See on nii suur, et ei või sugugi kõneleda keskkoha aktiivsusest, vaid kui tekkinud olukorra mõjust, mis stüühiliselt sunnib töölisi liituma. See on muidugi suure tähtsusega tööliste võitluses, eriti kui märkida, et viimasel kongressil võeti liikmeks vastu ka värviliste tööliste organisatsioonid (neegrivid).

Roosevelti kava alusel garanteeritakse ka väiksem miinimum, millest alla enam töötasu ei või langeda. See riivab ligi 2½ miljonit töölisi. Seekaudu on seadus tahtnud tööliste ostujõudu tõsta. Kahjuks on viimased sündmused näidanud, et hinnad tõusevad kiiremalt kui palgad, mis vähendab omakorda ostujõudu. Seaduses on ettenähtud ka töötuse probleemi lahendamine. Tööaeg on määratud 35 tunnile nädalas, laste töö on keelatud alla 14-aastastele.

Sisseseadud on ka strigivahekohus. Julgustatud sellest, on töölised mitmel pool asunud streike läbiviima mõningate palkadega seotud küsimuste lahendamiseks. Kõik aga see asetab ametiühingutele ülesande ette, kas on töölised suutelised kaitsma omi saavutatud õigusi juhul, kui Roosevelt tõmbub tagasi, kui Ameerika kapitalism on päästetud ähvardavast kokkuvarisemisest.

Peab tähendama, et ametiühingute liidu esimees isegi ei ole selgusel neis küsimustes, kui ta kirjutab „American Federationist“is: „Töö, kapital ja valitsus peavad koostöötamise vaimus arenema, kui meie vastastike kasusid tahame taotleda ja meie jõud rakendada kõgema plaani teostamiseks.“ Kas ei ole siin tegemist selle süsteemi loomisega, mida propageerinud fashistid igal maal? Kas ei ole ka Roosevelti kava fashismi raamides — küsib ka Ameerika sotsialistlik partei. Ei — vastab ta, kuid sealjuures selgelt ütleb: ta võib fashismiks saada.

Praegune seisukord on aga väga selgusetu. Valitseb segadus. Valitsevad ju mõjurikkad ringkonnad, kes ei taha veel alistuda riigi vahelesegamisele. Valitsus manööverdab ja teeb reklaami oma kaukale. Keegi ei tea, kas Roosevelti kava läheb soovitud suunas läbi või ei. Ja ametiühingutel jääb ülesandeks teotsimine sellest kaosest. Igal juhul ei peaks aga sotsialismi ideaal talle enam võõras olema.

Ameerika ametiühinguline liikumine võrsumas. Sotsialistlikud põhimõtted leiavad teed Ameerika töölisklassi juurde.

Ameerika Ühendriikide presdendi radikaalsed uuendusüritused ja ümberkorralduspüüded plaanimajanduslike sihtjoonte alusel kaubandusmaailmas

on elustanud sealset ametiühingulist liikumist.

Ameerika ametiühinguline liikumine on ametlikult „apoliitiline“, ehkki seda

juhivad isikud, kes pole apoliitilised. Ametiühingute juhid vastukäivalt sellele seisukohale on sageli deklareerinud, et nad järsus vastolus on sotsialistlike uuenduspuuetega ja ei näe sotsialistide kavatsustes pääsu olevast viletsusest.

Ameerika ametiühingulist liikumist lähemalt tundvad isikud kinnitavad aga, et töölishulgad praktilises poliitikas on tähelepanuväärt enam vasemal, kui juhid.

Viimase kahe kuu jooksul on üksi Ameerika kaevandustöölise liitu tulnud 300.000 uut liiget. Selles arengufaasis siiski on mõjutamas vasemikorientatsioon poliitilises küsimis ja poliitilises elus võib üldiselt märgata kaldumist vasemale.

Inimesed on tüdinud vanast organisatsioonist ja otsivad pääsu plaanikindlas tegutsemises kollektivismi ja sotsialismi vaimus. Sotsialistlikel ametiühinguil, nagu rätsepatöölise liidul New

Yorgis on õnnestunud mõjutada töölisi ja tööandjaid töölepingute sõlmimisel. Teiselt poolt tööandjad kasutavad kõiki võimalikke abinõusid ametiühingute vahelesegamise takistamiseks, mis on võrastavalt uus nähe Ameerika tööturul. Seal poolt tehaksegi siis pingutusi, et kergendada ja soodustada „kollaste“ ametiühingute tekkimist, milledega neil on hõlbus teha sisutuid ja tühiseid lepinguid. Paljudes tööstustes käib kibe võistlus „kollaste“ ja enam euroopalikumate ametiühingute vahel. Tööstuste järgi organiseerimisel on olnud vähemalt see hea külg, et töölised on õppinud mõistma organiseeritud esinemise paratamatust. Vilgas organiseerimistöö on täies käigus ka terase- ja autotööstusis, kuhu tööandjad pole veel suutnud omi ametiühinguid luua.

Paljud tunnusemärgid näitavad, et ka Ameerika tööline viimaks on astumas ühisesse võitlusfronti Euroopa seltsimeestega.

Norra ametiühingute saavutusi. Kollektiivlepingud kõikjal maksmas.

Viimase aja ametiühingulise liikumise praktika näitab väga kujukalt, et kõigile reaktiooni ja fashismi püüetele vaatamata suudetakse isegi sellasel äärmiselt teraval kriisiajal ametiühinguid ehitada üles ja muuta võitlusvõimelisteks. Näiteks Norra Ametiühingute Keskliidul möödunud aastal tõusis liigete arv 153.374, kusjuures oli 2.008 kohalikku organisatsiooni. 1932. a. liigete arv suurenes 8.779 võrra või 6%. Norra ametiühingutel pole olnud kunagi nii palju liikmeid kui praegu. 1920. a. oli ametiühinguil 148.271 liiget. 1922. a. langes liigete arv 83.640-le, kuid sest saadik on liigete arv suurenenud järjekindlalt 69.734 liikme võrra.

Norra Keskliit on suurenenud peamiselt linnade arvel — linnades oli keskliidul 1931. a. 97.830 liiget; 1932. a. aga 107.833. Maal on samal ajal liigete arvus olnud väike alanemine, nimelt 1931. a. oli 46.323 liiget aga 1932. a. 45.060.

Oslos oli uute liigete verbimine ametiühin-

guisse kõige suurem — 48.140 liikmelt 53.381 liikmele.

Suurematel liitudel on järgmiselt liikmeid, kusjuures metallistid on tugevaimad: metallitöölise liidul 15.522 liiget, ehitustöölise liidul — 13.732 l., paberitöölise liidul 11.320 l., omavalitsusteenijate liidul — 10.731 l., keemiatöölise liidul — 10.224 l., transporttöölise liidul — 8.636 l., töölislüidul — 8.530 ja raudteelaste liidul 6.804 l.

Sellaste tugeva ametiühingulise organiseerimise tulemusena suutsid ka norra ametiühinguid 1931. a. pika ja visa streigi tulemusena säilitada soodsad kollektiivlepingud, kus palgad liiguvad elukalliduse indeksi tõustes või langedes. 1932. a. lõpul oleks pidanud palgad elukalliduse langedes langema ka vastavalt 3%, kuid ametiühinguil läks korda palgad hoida endisel kõrgusel, vaatamata sellele, et nad oleks pidanud lepingu põhjal langema. Kõik kollektiivlepingud pikendati ilma palkade alanduseta käesoleva aasta peale.

Ehitustöölise palgaolud Inglismaal ja Skandinaavias.

Meie ehitustöölisega võrreldes on inglise ja skandinaavia maade ehitustöölised hoopis paremas seisukorras oma kindlate ametiühingute tõttu. Näit. Stokholmis ehitustöölise tunniteenus oli 120—160 ööri tunnis (1 öör = peaegu 1 eesti sent).

Selle eest oli ka möödunud aastal rootsi puutöölise liidul 21.800 liiget; müürseppade liidul — 8.348 l.; maalrite liidul 9.930 l.; puutöölise liidul 16.647 l.; tee ja veevärgehitustöölise liidul — 12.172 l. ja kivitöölise liidul — 10.204 l., kokku 6 ehitustege-

vasse puutaval liidul oli üle 59.000 liikme.

Möödunud aastal oli rootsi ehitustöölistel suured palgavõitlused. Taheti palka alandada 15—40% senistes lepingutes.

Algasid läbirääkimised ja püüti saavutada kokkulepet järgmisel alusel: tunnitasu oleks alanenud 5% ja kui tükitööga oleks teenitud 25% rohkem kui tunnitööga, siis oleks makstud $\frac{6}{10}$ sellest summast vähem, mis läheb üle tunnipalga + 25%. Sellane ettepanek lükati tööliste poolt tagasi.

Pikkade läbirääkimiste teel saavutati teine kokkulepe, mille järele tunnipalk jäi alandamata, kui tükitööks teenitakse 25% enam kui tunnitööga, ka siis jäi palk endiseks. Kui tükitööks oleks teenitud aga tunnipalk + 25 ja sellest veel 10% enam, siis oleks palk vähenenud 5% ses osas. Muus osas tükitööks palk alaneks $\frac{6}{10}$, kui teenistus tükitööl suurem kui tunni palk + 25% ja veel 10%. Endises lepingus olid tunnipalgad 1,50—1,65 krooni. Osa tööandjad võtsid need tingimused vastu, osa ei võtnud ja selleltoitu kestsid osalised streigid kuude kaupa.

Inglise ehitustöölise palgad on määratud n.n. liikuval astmikul kol-lepingus. Kui elumaksumuse indeks tõuseb või langeb $6\frac{1}{2}$ punkti võrra, samal ajal tõuseb või langeb palk $\frac{1}{2}$ penci võrra tunnis. Iga aasta jaanuaris astub kokku segakomisjon, kes määrab kindlaks indeksi. 1933. a. algul palk alaneks $\frac{1}{2}$ penci võrra tunnis. Leping on jõus 1926.

a. saadik ja siis loeti elumaksumuseks 178 punkti. 1932. a. oli 134⁵₁₂ punkti, siis vahepeal on 5 korda langenud elumaksumus $6\frac{1}{2}$ punkti võrra ning on olnud ka tingitud 5 korda $\frac{1}{2}$ -pencilised palgalangused.

1926. a. oli tunnipalk $1\frac{1}{2}$ shillingit s. o. 1,5 krooni. Nüüd on kõrgemad palgad 1¹¹₂₄ shillingit = 1,31 krooni.

Shotis on maksmas erileping. Ka seal alaneks palk samal põhjusel $\frac{1}{2}$ penci võrra. Shoti ehitustöölised saavad 1 sh. $2\frac{1}{2}$ penci tunnis = 1,08 kroonile kuni 1 sh. 6 penci = 1,35 krooni. Abitöölise palgad on 11 penci = 82 senti tunnis kuni 1 sh. $1\frac{1}{2}$ penci = 1,12 krooni.

Üldse on inglise ja rootsi ehitustöölise palgad seni püsinud suuremate kärpimisteta.

Soome ehitustöölise palgad on aga hoopis madalamad, sest lapua liikumine hävitas omaaegsed tugevad ühingud ja praeguseid pole jõutud veel ehitada tarviliselt tugevaks.

1928. a. võrreldes on soome ehitustöölise $\frac{1}{15}$ töötähta. 1928.—1930. a. algupooleni on palgad langenud 35—60%, tükitöö hinnad 35—70%.

Meie ehitustöölise palkadest pole rääkida, kuid Tallinna Ehitustöölise Ühingu on muutunud viimasel ajal juba nüüvärt tugevaks, et tuleb hakata suruma kollektiivlepingut peale tööandjatele, eriti aga Tallinna linnavalitsusele.

Ametiühingute sisemaaline ringvaade.

Viljandi Töölise Ühingu korraldas jaanuaris rahvarikka töötute koosoleku, kus kõneles keskliidu org. Joh. Mikhelson. Koosolekul püüdsid mõned endised „tulipunased“ — nüüd aga vabsid, teha meeleolu, kuid see ei õnnestunud.

Pärnu töötute toimekonna algatusel kutsuti kokku Pärnu töötute konverents, kuid see nurjus vabside töötakistuse tõttu, sest politsei lõpetas agaralt konverentsi, likvideerimata väikest korrariikumist.

Pärnu Sadamatöölise Ühingu üldkoosolekul ettekantud aruanne kinnitati 510 kr. tasakaalus ja eelarve võeti 350 kr. suuruses vastu. Sisseastumise maksu tõsteti kroonile. Ühingu tegevus on arenenud normaalselt ja tulevikus loodetakse stividoreidega saada kokkulepet tööõiglasemaks jaotuseks sadamas. Uude juhatusse valiti Lehtmets, Tui, Veinberg, Tamm, Pajuman, Tomson, Löve. Sadamatööde ja tööliste olukorrast andis ülevaate keskliidu instr. Joh. Mikhelson.

Tallinna Maalritöölise Ametiühingu üldkoosolekul avaldatud tegevusülevaatest selgus, et ühingu on möödunud aastal oma tegevuses püsinud endisel tasemel ja isegi väikest elavnemist on märgata tegevuses. Ühingu varanduslik seis oli aasta lõpul kr. 970,78. Öppinud tööliste kutsetunnistuse saamise üle peeti elavaid läbirääkimisi, kriipsutades alla puudusi sel alal. Juhatusse valiti: Petrov, Leinberg, Viridof, Mäletjärvi, Sikka; revisjonikomisjonini Viidemann, Ajasta, Saarberg.

Liigetele, kes korralikult tasuvad liikmemaksu, saadetakse keskliidu häälekandja „Töölise Hääl“ 1934. a. tasuta. Maalri käsiraamatu hinda ostustati alandada 1 kroonile. Käesoleval aastal tahab ühingu panna enam rõhku organiseerimisele ja astuda ühenduses tööandjate ühinguga töölepingute korraldamiseks. Keskliidu esindajaina viibisid koosolekul Metslang ja Mikhelson.

Tartus peeti teisel veebruaril läti ametiühinglastega nõupidamiskoosolek vastastikkuseks informatsiooni vahetuseks ja ametiühingulise liikumisega ühenduses olevate küsimuste arutamiseks. Läti poolt võtsid nõupidamisest osa smd Vetzkaln ja Eiglitz ning eesti poolt Metslang ja Mikhelson.

Vändra Suurejõe Maatööräha Ühingu korraldas 8. ja 9. veebruaril loengud plaanmajandusest ja vene ning ameerika praktikast sel alal. Lektorina esnes keskliidu org. Joh. Mikhelson. Rohke osavõtt loengust tõendas inimest suurt huvi sellaste küsimuste vastu.

Kohtla-Järve kaevandustöölise ühingu üldkoosolekul arutati lähemalt ühingu ruumide ja koostöö küsimusi teiste kohalike organisatsioonidega. Koosolekul andis keskliidu org. J. Mikhelson ülevaate kõigi tähtsamate maade kaevandustöölise töö ja palgaolude kohta.

Tartus korraldatud aktusel, millest ka palju ametiühinglasi võttis osa, kõneles keskliidu org. Joh. Mikhelson Austria sündmustest ja nende tähtsusest töölisliikumisele.

Eesti Klaasipuhujate ametiühingu üldkoosolekul kõneles keskliidu org. Joh. Mikhelson ametiühingu organisatsioonilise töö korraldusest. Klaasipuhujate ametiühing on nooremaid ja aktiivsemaid meie ametiühingulises peres ja möödunud aastal võidi aruandes märkida isegi võidetud streigi. Et Meleskis töötavad seltsimehed on käitise ülekolimise tõttu Tallinna muutnud elukohta, otsustati Tallinnas asuvate klaasipuhujate jaoks korraldada eri koosolek.

Eesti Töölisharidusliidu kursustel on kõnenud keskliidu sekretär Metslang pikema seeria palgaolude korraldamisest, org. Mikhelson kol. lepinguist, tööpuudusest ja töötaja lühenemisest ja ameerika majanduslikest eksperimentidest.

E. T. KESKLIIDU NÕUKOGU KOOSOLEK.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu nõukogu korraline koosolek peetakse pühapäeval, 25. märtsil k. a., algusega kell 10 hommikul Keskliidu ruumides Tallinnas, V. Pärnu 31—4.

P ä e v a k o r d :

1. Koosoleku rakendus.
2. Keskliidu 1933. a. tegevuse ülevaade.
3. Keskliidu 1933. a. rahaline aruanne.
4. Keskliidu 1934. a. eelarve.

Ametiühingute välismaine ringvaade.

ROOTSI KLAASITÖÖLISTE PALGAD KINDLUSTATUD KOL. LEPINGUTEGA.

Rootsi klaasitöölised on suutnud oma töö ja palgaolud kindlustada kollektiivlepingutega. Rootsis on 57 kol. lepingut 6.854 töölise kohta, neist on ametiühinguliselt organiseeritud 6.174 ja organiseeritud 680. Kriisi ajal 1932. a. sõlmiti 31 uut kollektiivlepingut 2.497 töölise kohta peenklaasitööstuses ja 5 lepingut 1.773 töölise kohta portselaantööstuses.

Erialade järele on peenklaasitööstuses 39 lepingut 3.398 töölise kohta, pudelitööstuses 7 lepingut 733 töölisele, aknaklaasitööstuses 4 lepingut 470 töölisele ja portselaantööstuses 7 lepingut 2.253 töölisele.

Meie klaasitöölised peaksid sellest võtma eeskujuna ja oma ametiühingu kaudu sõlmima tööandjatega kollektiivlepingu, milleks meil on teatavaid eeldusi.

SKANDINAAVIA TRANSPORTTÖÖLISTE FÖDERATSIOONIST.

Skandinaavia, s. o. Daani, Norra, Rootsi ja Soome vastavate tööstuste ja kutseharude ametiühingute liidud on moodustanud eneste vahel kindlate põhikirjade alusel töötavad skandinaavia koostöö organisatsioonid, mis abistavad neisse kuuluvaid ametiühinguid tähtsamates palga ja töötüldes.

5. Majanduslikke peaküsimusi — ref. A. Jõeäär.

6. Algatatud küsimused.

Nõukogusse valib iga Keskliidu liikmeks olev organisatsioon iga oma 300 liikme pealt ühe hääleõigusliku esindaja, kusjuures üle tervete 300-de ulatuv 100 või enam liiget annab õiguse valida veel ühe esindaja. Org. kellel alla 300 liikme, saavad õiguse hääleõigusliku esindaja saatmiseks ainult siis, kui neil on vähemalt 50 liiget. Saadikud valitakse org. üldkoosolekutel. Liitudel ja liidukujulistel org. on õigus saata nõukogusse oma esindajaid keskjuhatusse poolt valituna. Org. kellel alla 50 liikme, võivad osa võtta nõukogu koosolekust sõnaõigusliku esindaja kaudu. Nõukogu koosolekule võivad saata esindajaid ainult need organisatsioonid, kes on õiendanud Keskliidu 1933. a. liikmemaksu 15. märtsiks k. a. ja samaks ajaks Keskliidule ära saatnud 1933. a. aruande.

Esindajad tuleb varustada vastavate volitustega. Volitusele juurde lisada väljavõtte selle organisats. protokollist, mille poolt esindajad valitud.

Keskliidu juhatus loodab, et kõik ametiühingud võtavad osa eelolevast nõukogu koosolekust.

Üks tugevamaid sellaseid organisatsioone on Skandinaavia Transporttöölise Föderatsioon, mis asutati 1907. a. Oslos, tolleaeses Christianias. Rootsis oli 1908. a. suur töövõitlus, mis haaras 4000 transporttöölise. 1909. a. oli jällegi suurstreik Rootsis, kus uue föderatsiooni jõud oli teist korda tules. 1920. a. Göteborgis meremehed ühinesid ka föderatsiooniga. Töövõitluste puhul antakse 8 nädalat võitluses olevale organisatsioonile föderatsiooni poolt toetust, kuid toetuse andmist võib tarbekorral pikendada, nagu seda tehti soome sadamatöölise streigi ajal 1928. ja 1929. a., kus toetust anti 10½ kuud.

Suuremad palgavõitlused olid 1908., 1909. ja 1920. a. Rootsis, Norras 1921. ja 1926. a. Taanis 1925. a. ja Soomes 1928./29. a. ja käesoleval aastal meremeeste streik.

Soome Transporttöölise Liit sai 1926.—1927. a-ni 95.000 S. marka agitatsiooni ja organiseerimistöösks. 1928. ja 1929. a. suurvõitlus sai sama liit ligi 14 milj. Soome marka toetust. 1930. a. sai Soome Meremeeste Liit 5000 marka „laenuks“ föderatsiooni mõjutusel.

Skandinaavia Transporttöölise Föderatsiooni kuulub 9 organisatsiooni 90.000 liikmega.

SISU: 1) E. Joonas — Pärast Austria lahinguid. 2) Kapitalide väljaveo küsimuse käigust. 3) A. Renning — Kus on pääsetee. 4) Levitage „Töölise Häält“. 5) Soome ametiühingud 1932. a. 6) Roosevelti kava ja ametiühingud. 7) Ameerika ametiühinguline liikumine võrsumas. 8) Norra ametiühingute saavutusi. 9) Ehitustöölise palgaolud Inglismaal ja Skandinaavias. 10) Ametiüh. sisemaaline ringvaade. 11) Ametiüh. välismaine ringvaade.

Toimetuse: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mikhelson, A. Gustavson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetuse ja talituse: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52. Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933.